

Rolnummer 1879
Arrest nr. 61/2001 van 8 mei 2001

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 37 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Namen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en H. Boel, en de rechters L. François, R. Henneuse en M. Bossuyt, en, overeenkomstig artikel 60*bis* van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, emeritus voorzitter G. De Baets en ererechter J. Delruelle, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag

Bij beschikking van 28 januari 2000 in zake N. Jeansene tegen de Franse Gemeenschap, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 2 februari 2000, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Namen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt de bepaling vervat in artikel 37 van het decreet van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd, dat bepaalt dat ofwel een van de personen die de ouderlijke macht uitoefenen of die de jongere in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, hetzij de jongere boven de leeftijd van veertien jaar een betwisting kunnen instellen betreffende de toestemming in, de weigering van of de nadere regels voor de toepassing van een individuele hulpverlenende maatregel, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, doordat zij voor de andere personen die belang hebben bij de hulpverlenende maatregel en meer in het bijzonder voor de grootouders, niet in de mogelijkheid voorziet het beroep in te stellen dat die bepaling regelt, en aldus een verschil in behandeling instelt tussen de personen die zij aanwijst en de personen die zij niet aanwijst ? »

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

In september 1999 schort de directrice bij de hulpverlening aan de jeugd elke vorm van contact of briefwisseling op tussen de kinderen Olivier en Jérôme Collignon (respectievelijk 7 en 12 jaar oud) en hun grootmoeder van moederszijde N. Jeansene; voordien was voor die kinderen reeds een gedwongen hulpverlenende maatregel genomen (artikel 38 van het decreet van 4 maart 1991), bij vonnissen van 29 januari en 10 maart 1998.

Nadat N. Jeansene bij de jeugdrechtbank beroep heeft ingesteld tegen het verbod van contact dat haar is opgelegd, wordt dat beroep niet ontvankelijk verklaard; zij dagvaardt vervolgens de Franse Gemeenschap opdat deze, onder bedreiging van een dwangsom, het verbod zou krijgen de uitoefening van haar bezoekrechten te belemmeren. Subsidiarisch vraagt zij om het Hof een prejudiciële vraag te stellen, wat de verwijzende rechter in de bovenvermelde bewoordingen doet.

III. De rechtspleging voor het Hof

Bij beschikking van 2 februari 2000 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 17 maart 2000 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 5 april 2000.

Memories zijn ingediend door :

- N. Jeansene, wonende te 5000 Namen, Résidence Beaulieu, chaussée de Dinant 343/3, bij op 19 april 2000 ter post aangetekende brief;

- de Franse Gemeenschapsregering, Surlet de Chokierplein 15-17, 1000 Brussel, bij op 4 mei 2000 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 27 december 2000 ter post aangetekende brieven.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- N. Jeansene, bij op 5 juni 2000 ter post aangetekende brief;

- de Franse Gemeenschapsregering, bij op 19 juni 2000 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 29 juni 2000 en 30 januari 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 2 februari 2001 en 2 augustus 2001.

Bij beschikking van 21 december 2000 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 25 januari 2001 na de partijen te hebben verzocht zich ter terechtzitting nader te verklaren over de weerslag op de prejudiciële vraag van het decreet van de Franse Gemeenschap van 5 mei 1999 tot wijziging van het decreet van 4 maart 1991 van de Franse Gemeenschap inzake hulpverlening aan de jeugd, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 22 oktober 1999.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 27 december 2000 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 25 januari 2001 :

- zijn verschenen :

. Mr. J.-M. Arnould, advocaat bij de balie te Bergen, voor N. Jeansene;

. Mr. M. Nève *loco* Mr. E. Lemmens, advocaten bij de balie te Luik, voor de Franse Gemeenschapsregering;

- hebben de rechters-verslaggevers R. Henneuse en M. Bossuyt verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Memorie van N. Jeansene

A.1. Voor deze partij hebben de grootouders er belang bij - en dat los van een eventueel belangenconflict tussen de minderjarige en zijn wettelijke vertegenwoordigers - een hulpverlenende maatregel te betwisten die, zoals het in het geding zijnde verbod van contact, duidelijk op hen betrekking heeft; hun dat recht ontzeggen is des te minder verantwoord aangezien artikel 375bis van het Burgerlijk Wetboek hun «een subjectief recht toekent persoonlijk contact met hun kleinkinderen te onderhouden».

De verzoekster voor de verwijzende rechter doet vervolgens opmerken dat artikel 37 bovendien afbreuk doet aan het algemene beginsel van de inachtneming van de rechten van de verdediging, aangezien de maatregel van verbod van contact die haar werd opgelegd, niet op tegenspraak is genomen, en zonder dat zij vooraf is gehoord.

Ten slotte schendt artikel 37 het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven dat is gewaarborgd door artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, zonder dat de redenen van lid 2 van die bepaling kunnen verantwoorden dat grootouders het recht wordt ontzegd een zaak aanhangig te maken bij de jeugdrechter; in dat verband verwijst de memorie naar het arrest van het Hof nr. 47/96 van 12 juli 1996.

Memorie en memorie van antwoord van de Franse Gemeenschapsregering

A.2. In hoofddorde voert de Franse Gemeenschapsregering aan dat het ontbreken van het recht van beroep voor de grootouders niet teruggaat op artikel 37, dat voor andere categorieën in dat beroep voorziet, maar het gevolg is van een leemte in de wetgeving, die voor grootouders niet in een beroepsmogelijkheid voorziet; die leemte kan echter enkel door de wetgever worden aangevuld; volgens die partij zou in de lijn van verscheidene arresten van het Hof (nrs. 31/96, 36/96 en 116/99) de prejudiciële vraag bijgevolg negatief moeten worden beantwoord.

A.3. Subsidiair analyseert de Regering de termen van de prejudiciële vraag.

Doordat deze « de andere personen [beoogt] die belang hebben bij de hulpverlenende maatregel », definieert zij onvoldoende duidelijk een categorie van gevallen, met als gevolg dat het Hof, zoals het heeft beslist in zijn arrest nr. 31/98, niet in staat wordt gesteld zijn toezicht uit te oefenen.

In zoverre de vraag de grootouders beoogt, wordt in de memorie opgemerkt dat de mogelijkheid bestaat dat de grootouders de ouderlijke macht uitoefenen of de jongere in rechte of in feite onder hun bewaring hebben in de zin van artikel 37 van het decreet, zodat die bepaling « ten aanzien van de grootouders als dusdanig geen enkele uitsluiting inhoudt van het recht van beroep »; hieruit wordt besloten dat « de prejudiciële vraag, zoals ze door de verwijzende rechter is geformuleerd, niet moet worden beantwoord ».

A.4. « Nog meer subsidiair », verantwoordt de Regering het verschil in behandeling door verscheidene elementen: de bekommernis, die aan het decreet ten grondslag ligt, om de hulpverlening aan de jeugd uit de rechterlijke sfeer te halen door het optreden van de directeur bij de hulpverlening aan de jeugd, het belang van het kind - dat zou kunnen worden geschaad door een te groot aantal procedures - en de bekommernis om een overbelasting van de jeugdrechtbank te vermijden.

A.5. In haar memorie van antwoord verwijst de Franse Gemeenschapsregering niet alleen naar haar memorie, maar vestigt ook, ter ondersteuning van haar subsidiaire stelling, de aandacht op het arrest van het Hof nr. 47/96 (overweging B.5).

Memorie van antwoord van N. Jeansene

A.6.1. Tegen de stelling die de Ministerraad in hoofddorde aanvoert (A.2), brengt N. Jeansene in dat het arrest nr. 31/96 te dezen geenszins kan worden getransponeerd, aangezien het essentiële element van de redenering van het Hof, namelijk de onafhankelijkheid van de wetgevende vergaderingen, die bij de totstandkoming van gecoördineerde wetten op de Raad van State niet in overweging is genomen, hier irrelevant is.

In haar memorie van antwoord meent zij daarentegen dat het arrest nr. 54/97 kan worden getransponeerd, waaruit blijkt dat het Hof het ontbreken van een jurisdictioneel beroep van de burgerlijke partij tegen een weigering van inzage in het strafdossier heeft afgekeurd; er wordt opgemerkt dat het er geenszins om gaat het Hof te vragen de leemte aan te vullen die uit het in het geding zijnde artikel 37 voortvloeit, maar alleen te verklaren dat die leemte de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt.

A.6.2. De subsidiaire stelling van de Franse Gemeenschapsregering (A.3) wordt als « volstrekt irrelevant » beschouwd, aangezien de grootouders op grond van de wet niet de ouderlijke macht uitoefenen noch, te dezen,

de jongere in rechte of in feite onder hun bewaring hebben; bovendien herinnert de memorie van antwoord eraan dat het oorspronkelijke beroep van N. Jeansene niet ontvankelijk is verklaard, wat wel degelijk bewijst dat ze niet wordt beschouwd als een persoon die de ouderlijke macht uitoefent of het bewaringsrecht bezit.

A.6.3. Wat ten slotte de stelling betreft die de Franse Gemeenschapsregering zeer subsidiair heeft aangevoerd (A.4), doet de verzoekster voor de verwijzende rechter opmerken dat een deel van de parlementaire voorbereiding die ter ondersteuning van die stelling wordt geciteerd, het recht van beroep van de grootouders niet lijkt uit te sluiten; bovendien zijn de grootouders in staat te oordelen of het in het belang van het kind is beroep in te stellen, aangezien de hoedanigheid van « personen die belang hebben bij de hulpverlenende maatregel » hun niet op redelijke wijze kan worden betwist.

Het recht op beroep dat artikel 375bis voor de grootouders inhoudt, impliceert bovendien wel degelijk dat de beroepen die zij eventueel instellen, niet kunnen worden beschouwd als van die aard dat zij de jeugdrechtsbank overbelasten. Het ontbreken, in artikel 37, van een dergelijke beroepsmogelijkheid voor de grootouders is in elk geval niet evenredig met de bekommernis een dergelijke overbelasting te vermijden.

- B -

B.1. Bij beschikking van 28 januari 2000 stelt de verwijzende rechter aan het Hof een vraag over de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van artikel 37 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd; enkel het eerste lid van die bepaling is in het geding.

B.2.1. In zijn oorspronkelijke formulering bepaalde artikel 37, eerste lid, van dat decreet :

« De jeugdrechtsbank neemt kennis van de betwistingen betreffende de toestemming in, de weigering van of de nadere regels voor de toepassing van een individuele hulpverlenende maatregel, die vóór haar worden gebracht hetzij door één van de personen die de ouderlijke macht uitoefenen of die de jongere in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, hetzij door de jongere boven de leeftijd van veertien jaar. De jeugdrechtsbank maakt een einde aan de betwisting door de partijen tot overeenstemming te brengen. »

B.2.2. Die bepaling is evenwel gewijzigd door artikel 2 van het decreet van 5 mei 1999 « tot wijziging van het decreet van 4 maart 1991 van de Franse Gemeenschap inzake hulpverlening aan de jeugd », bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 22 oktober 1999. Als gevolg van die wijziging bepaalt artikel 37, eerste lid, voortaan :

« De jeugdrechtsbank beslist over de betwistingen betreffende de toekenning, de weigering van toekenning of de nadere regels voor de toepassing van een individuele maatregel tot hulpverlening die voor haar worden gebracht :

1° door een van de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of die de jongere in rechte of in feite onder hun bewaring hebben;

2° door de jongere boven de veertien jaar;

3° in het geval dat, wat een jongere van minder dan veertien betreft, de personen bedoeld bij 1° de zaak bij de rechtbank niet aanhangig maken;

a) hetzij door de jongere zelf;

b) hetzij door een voogd *ad hoc* aangesteld door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg op het verzoek van ~~g~~elijk welke belanghebbende en in voorkomend geval door de procureur des Konings;

c) hetzij een voogd *ad hoc* aan te stellen door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg op het verzoek van dezelfde indien het blijkt dat de jongere van minder dan veertien jaar geen klare kijk heeft op de kwestie waarop de betwisting slaat; in dat geval schort de jeugdrechtbank haar uitspraak op tot wanneer de voogd *ad hoc* aangesteld is.

De jeugdrechtbank maakt een einde aan de betwisting door de partijen tot overeenstemming te brengen. »

B.3. Zowel uit de bewoordingen van de prejudiciële vraag als uit de motieven die eraan ten grondslag liggen, blijkt dat de verwijzende rechter het Hof ondervraagt over artikel 37, eerste lid, in zijn oorspronkelijke formulering, die dateert van vóór de wijziging ervan door het decreet van 5 mei 1999.

Enerzijds, beoogt de verwijzende rechter immers als enige houders van het recht om een individuele hulpverlenende maatregel te betwisten de personen die de ouderlijke macht uitoefenen of die de jongere in rechte of in feite onder hun bewaring hebben alsmede de jongere boven de leeftijd van 14 jaar, die overeenstemmen met de personen die in de oorspronkelijke formulering van artikel 37, eerste lid, limitatief zijn aangewezen.

Anderzijds, beoogt de verwijzende rechter in zijn motieven het arrest nr. 31/98 van 18 maart 1998 van het Hof - waarin artikel 37, eerste lid, in zijn oorspronkelijke formulering werd bekritiseerd - zonder te verwijzen naar het feit dat de wijzigende bepaling vervat in artikel 2 van het decreet van 5 mei 1999 in feite is aangenomen om rekening te houden met dat arrest (*Doc.*, Franse Gemeenschapsraad, 1998-1999, nr. 329, 1° en 2°, p. 2).

B.4. Het Hof ziet niet in - en de verwijzende rechter toont evenmin aan - wat zou verantwoorden dat de beschikking van 28 januari 2000, die zoals het geheel van de procedure

in kort geding voor de verwijzende rechter dateert van na de inwerkingtreding van het wijzigingsdecreet van 5 mei 1999, artikel 37, eerste lid, in zijn formulering die dateert van vóór de voormelde wijziging, geldig zou kunnen onderwerpen aan de toetsing door het Hof.

B.5. De prejudiciële vraag behoeft geen antwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De prejudiciële vraag dient niet te worden beantwoord.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 8 mei 2001.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

M. Melchior